

ભક્ષકાર ગાંધીનગર

પમરાટ

તું ઝરૂંપેથી જરા ડોકાય છે,
વિશ્વ આખુ ચાંદનીમાં નહાય છે.

જે તરફ તારા મળે પગલાં મને ;
ત્યાં જવાનું મન વધારે થાય છે.

જે લખી'તી મે ગઝલ તારા વિશે,
આજ લાખો પ્રેમીઓ એ ગાય છે.

એક તારા રૂપની જોવા ઝલક ;
આચખું આખું વીતી જાય છે.

-દિલેર બાબુ

પાથેય

- રમેશ ૬૬૨૨

પ્રેમની વ્યથા હોય...કથા નહીં !

વિષય વૈવિધ્યની તલાશ ફક્ત લેખકોને જ હોય છે એવું નથી હોતું. વાચકો પણ સતત નવા વિષયોને જાણવાની તાલાવેલી રાખતા હોય છે...હમણાં એક વાચકમિત્ર એ મને કહ્યું 'તમે પ્રેમ વિશે કેમ લખતા નથી ? તમારી કોઈ લવસ્ટોરી છે ?'

મને આશ્ચર્ય થયું. જે માણસ પ્રેમ કરે છે એને પ્રેમગાથા લખવાની જરૂર પડતી નથી. આપણે મન પ્રેમ એટલે વિખતીય સંબંધો...ફૂલુહલ...છાનું રે છપનું ને એવું બધું! હકિકતમાં એવું હોતું નથી. પ્રેમની પરિભાષા અઘરી છે. પ્રેમ સ્પર્શનો પણ હોય...કાજળભર્યા નયનનો હોય...અને ગોરા મુખડાનો પણ હોય...કોઈની હારે નેડો લાગવો એ જેવી તેવી વાત નથી...અલબત્ત આપણે સહુ સુંદર ચહેરાને શોધતા રહીએ છીએ...

અલબત્ત ચંદ્રકાંત બક્ષી આપું નહોતા માનતા...એ કહેતા "મારી નવલકથાઓ ની હિરોઈન હંમેશાં ડાર્ક એટલે કે કાળી હોય છે..." પ્રેમ ને ગોરાપણા કે બાહ્ય અમીરાત સાથે કોઈ સંબંધ નથી...એ અવ્યક્ત હોય છે...પ્રેમની વ્યથા હોય કથા નહીં...પ્રેમીઓ કદી પોતાની સ્ટોરી આલેખતા નથી...એમની લવસ્ટોરી હંમેશાં બીજા લખે છે...

પ્રેમ એ ધરતીમાં ધરબાર્ષ ગયેલું મોઠે-જો-ડેરો છે...એના ઉત્પત્તનનો પણ રોમાંચ હોય છે...વસવસો એ કદાચ વળગણ હોઈ શકે...પ્રેમની પળો હોય એના યુગ ના હોય...રમેશ પારેખ કંઈક આપું પણ કહે છે..." હવેથી બહુ વ્હેમ વાળી જગા છે...અહીં શ્વાસો વસતા જે પ્રેતો થયાં છે..." આ પ્રેત એ વીર માંગડાવાળા જેવું હોય જેમાં પદમાવતીનું હેત હોય...એક હજાર નવચંદરી ભેંસોની તલાશ કરતા વિજાણંદ ની મથામણ હોય...અને એમાં એ સફળ જ થશે એવી શેણીની શ્રદ્ધા હોય...

પ્રેમ એ જોનારની આંખમાં હોય છે..."આસીમ" રાંદેરી સરસ લખે છે...'મોહબત થાય છે પણ ઘર જતાં બહુ વાર લાગે છે...મોહબત ચીજ છે એવી જે રસ્તામાં નથી હોતી " કોઈના પ્રીતિપાત્ર થવું એ દુર્લભ વાત છે...ખુબ બુદ્ધિશાળી લોકો પ્રેમ કરી શકતા નથી...એ સમદુખિયાનો સહચાર છે...પણાલાલ પટેલ એમની આત્મકથામાં કહે છે..." છોકરીઓને બહુ દેખાવડા કે હોશિયાર છોકરા કરતાં...અલલ છોકરા વધુ ગમે છે..." પ્રેમની આવી ઘણી વાતો છે...મારી કેફિયતમાં મારે ફક્ત એટલું જ કહેવાનું કે મારી કોઈ લવસ્ટોરી નથી...હું પ્રણયકથાનો નહીં પ્રણયવ્યથાનો માણસ છું...મને કોઈ પ્રેમ કરે કે ના કરે...હું ઘણા બધાને પ્રેમ કરું છું...!!

વ્યાયામવીર અને સ્વાતંત્ર્ય સેનાની : અંબુભાઈ પુરાણી

મહર્ષિ અરવિંદના વિચારોને ભૂમિગત કરનાર વ્યાયામવીર અંબુભાઈ આમૂલ પરિવર્તન આવ્યું. મહર્ષિ અરવિંદ પ્રેરિત આધ્યાત્મિક જીવનની શરૂઆત મહર્ષિ સાથેની મુલાકાત પછી થઈ.

સર્વ પ્રથમ નડિયાદમાં અખાડા પ્રવૃત્તિ શરૂ કર્યા બાદ સમગ્ર ચરોતરમાં વ્યાયામશાળાનું કાર્ય વિસ્તૃત થવા પામ્યું હતું. નોંધપાત્ર બાબત એ છે કે અંબુભાઈ યુવાનોના આકર્ષણનું કેન્દ્ર બન્યા હતાં. ગુજરાતની વ્યાયામ પ્રવૃત્તિના સૌથી સમાન અંબુભાઈનું વ્યક્તિત્વ હતું. અમદાવાદમાં પણ આજથી ૧૦૦ વર્ષ પહેલાં વ્યાયામપ્રવૃત્તિ શરૂ કરવાનું શ્રેય અંબુભાઈને જાય છે. અખાડાઓનું કામ કમશ: વધતું હતું. શહેરોમાં વધી રહેલા મોંઘાદાટ જિમ સામનો અખાડાનો વિકલ્પ એ સામાન્ય નાગરિકના ખિસ્સાને પરવડે તેવો છે. આમ છતાં કમશ: અખાડા પ્રવૃત્તિથી આપણે વિમુખ થતાં રહ્યા છીએ. તે બાબતને પ્રશ્ન: સક્રિય કરવાની જરૂર છે. તેના ફોર્મટ તથા પદ્ધતિ બાબતમાં જરૂર પુન: વિચારણા કરી શકાય. આધુનિક યુગને અનુરૂપ વ્યવસ્થા ગોઠવી શકાય.

મહર્ષિ અરવિંદના વિચારોને ભૂમિગત કરનાર વ્યાયામવીર અંબુભાઈ આમૂલ પરિવર્તન આવ્યું. મહર્ષિ અરવિંદ પ્રેરિત આધ્યાત્મિક જીવનની શરૂઆત મહર્ષિ સાથેની મુલાકાત પછી થઈ. સર્વ પ્રથમ નડિયાદમાં અખાડા પ્રવૃત્તિ શરૂ કર્યા બાદ સમગ્ર ચરોતરમાં વ્યાયામશાળાનું કાર્ય વિસ્તૃત થવા પામ્યું હતું. નોંધપાત્ર બાબત એ છે કે અંબુભાઈ યુવાનોના આકર્ષણનું કેન્દ્ર બન્યા હતાં. ગુજરાતની વ્યાયામ પ્રવૃત્તિના સૌથી સમાન અંબુભાઈનું વ્યક્તિત્વ હતું. અમદાવાદમાં પણ આજથી ૧૦૦ વર્ષ પહેલાં વ્યાયામપ્રવૃત્તિ શરૂ કરવાનું શ્રેય અંબુભાઈને જાય છે. અખાડાઓનું કામ કમશ: વધતું હતું. શહેરોમાં વધી રહેલા મોંઘાદાટ જિમ સામનો અખાડાનો વિકલ્પ એ સામાન્ય નાગરિકના ખિસ્સાને પરવડે તેવો છે. આમ છતાં કમશ: અખાડા પ્રવૃત્તિથી આપણે વિમુખ થતાં રહ્યા છીએ. તે બાબતને પ્રશ્ન: સક્રિય કરવાની જરૂર છે. તેના ફોર્મટ તથા પદ્ધતિ બાબતમાં જરૂર પુન: વિચારણા કરી શકાય. આધુનિક યુગને અનુરૂપ વ્યવસ્થા ગોઠવી શકાય.

વ્યાયામવીર અંબુભાઈના જીવનમાં મહર્ષિ અરવિંદનું આગમન એ તેમના જીવનનું મહત્વનું પાસું છે. મહર્ષિના આશ્રમમાં પોન્ડિચેરી જવાનું નિમંત્રણ એ અંબુભાઈના જીવનનો મહત્વનો વળાંક હતો. અંબુભાઈ ૧૯૨૩માં પોન્ડિચેરી ગયા. સતત પ્રવૃત્તિના માહોલમાં તેમના જીવનનો એક નૂતન અધ્યાય શરૂ થયો. મહર્ષિના આશ્રમમાં અંબુભાઈને આનંદના સામ્રાજ્યના દર્શન થયા. પોન્ડિચેરી આશ્રમના સમગ્ર વહીવટમાં અંબુભાઈનો ફાળો મહત્વનો રહ્યો છે. અંબુભાઈ આશ્રમના નિત્ય વિકાસ સાથે સતત જોડાયેલા રહ્યા. સતત કામગીરી એ પોતાનું અહોભાગ્ય છે તેવી વાત વારંવાર કરતા હતાં. 'હું પછા'નો ભાવ તેમનાથી અનેક જોજન દૂર હતો.

અંબુભાઈ વ્યાયામશાળાના માધ્યમનો ફક્ત શારીરિક ખડતલપણા સાથેના સંબંધથી જ સંપૂર્ણ ગણતાં ન હતાં. સમગ્ર વ્યક્તિત્વનો વિકાસ તેમજ એક જાગૃત નાગરિક સમાજના નિર્માણનો તેમનો સંકલ્પ હતો. નાગરિક ધર્મ વિશે અખાડામાં ખાસ સમજાવવામાં આવતું હતું. ગામમાં કોઈ કુદરતી આપત્તિની ઘટના બને તો વ્યાયામશાળાના વિદ્યાર્થીઓ સૌથી પહેલાં પહોંચી જતા હતાં. લોકોના બચાવ તેમજ રાહતકામ માટે આ યુવાનો સૌથી આગળ રહેતાં હતાં. સેવાનો આદર્શ દરેક યુવાનમાં જાગૃત થાય તે આ અખાડા પ્રવૃત્તિનું ધ્યેય હતું. વડોદરાની લક્ષ્મીનાથ વ્યાયામશાળાથી શરૂ થયેલી આ પ્રવૃત્તિ સમગ્ર ગુજરાતમાં પ્રસરી હતી. ઈન્દુલાલ યાજ્ઞિક જેવા અનેક તત્કાલીન સમાજ-સેવકો આ પ્રવૃત્તિને વેગ આપનારા રહ્યા છે. ગુજરાતમાં અંબુભાઈએ શરૂ કરેલી વ્યાયામ પ્રવૃત્તિને કારણે અનેક યુવાનો દેશની સ્વાતંત્ર્ય ચળવળના કાર્ય માટે મળી શક્યા. યુવાનોને સત્યાગ્રહની ચળવળ દરમિયાન સત્તાધીશોના અત્યાચાર સહન કરવાની શક્તિ અંબુભાઈના વ્યાયામમંડળો થકી પ્રાપ્ત થઈ છે તેવી નોંધ ઈન્દુલાલ યાજ્ઞિકે પોતાની આત્મકથામાં કરી છે. શ્રી કિરીટ ઠક્કરના પુસ્તકમાંથી પણ આ મહાન સાધકના ભવ્ય જીવનનો ભાતીગળ અણસાર આવે છે. (પ્રકાશન: શ્રી અરવિંદ મેમોરિયલ ટ્રસ્ટ) કુપોષિત તથા નબળા કિશોરો તેમજ યુવાનો સાથે દેશનો સ્વસ્થ વિકાસ થવો અશક્ય છે. પુરાણી બંધુઓનું આ વિષયમાં ચિરસ્થાયી યોગદાન છે. તેનું અનુકરણ કરવું તે સમાજના હિતમાં છે.

કાણના ચાણીબોર
વી. એન. ગઢવી

પરાહની બારસે....

(૧) આમ તો બંને જોડિયા ભાઈઓ હતા - પરંતુ એમાં જન્મના ક્રમે હિરણ્યાક્ષ મોટો અને હિરણ્યપદ્મશિપુ નાનો. બંને મહર્ષિ કશ્યપ અને દિતિના પુત્રો. બંને પાસે હિરણ્ય વગેરે સમૃદ્ધિ અપાર. મોટા પાસે તો ગદા પણ સોનાની.

(૪) એણે હવે માની લીધું 'પૃથ્વી ઉપર તો અમારો અધિકાર ગણાય. એ પૃથ્વીને ઉપાડીને, સમુદ્ર માર્ગે પોતાને સામ્રાજ્ય પાતાળમાં લઈ ગયો. દેવી પૃથ્વીએ, ભારે આકન્ઠ સાથે, ભગવાન વિષ્ણુને ફરિયાદ કરી. પ્રભુએ એને આશ્વાસન આપ્યું, અને વિદાય કર્યા.'

(૫) કલ્પનો પ્રારંભ થવાનો હતો. પ્રજાપિતા બ્રહ્માએ ભગવાન મનુ અને એમનાં પત્ની શતરૂપાને આદેશ કર્યો કે, 'સર્જન પ્રક્રિયાનો આરંભ કરો' દંપતિએ સમસ્યા રજૂ કરી. 'એને માટે કોઈક આધાર તો છે નહિ. પૃથ્વી તો જોઈએ જ ને?' બ્રહ્માજીએ નિવારણ બતાવ્યું - હું ઉપાય કરું છું.'

(૬) પ્રજાપિતા બ્રહ્માએ પોતાના અસ્તિત્વમાંથી એક નાનકડો અંશ છૂટો કર્યો. તદ્દન નાના કદનો એ શ્રેત વરાહ હતો. એ દિવસે મહાસુદ બાદરનો હતો. આ અંશ તરત જ વિશાળ કાય ઢાથી જેડવો થઈ ગયો. આ

શ્રેત વરાહે ભયાનક ગર્જના કરી. અને સમુદ્ર તરફ દોટ મૂકી. બ્રહ્માજીએ કહ્યું, 'પ્રભુ પધારી ગયા.'

અમર વારસો
ડો. રઘિમજાનત મહેતા

(૭) હિરણ્યાક્ષને દેવર્ષિ નારદ મળી ગયા. એણે દેવર્ષિને પૂછ્યું, 'ક્યાં છે વિષ્ણુ?' દેવર્ષિએ માહિતી આપી દીધી. પૃથ્વીને છોડાવવા માટે ત્યાં, પાતાળમાં જ ગયા છે. વરાહનાં રૂપમાં છે.

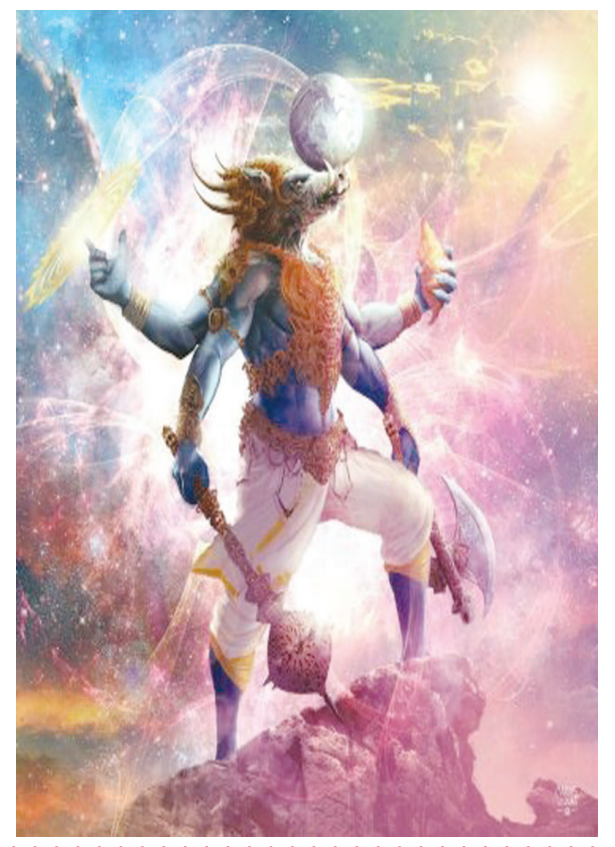
ગોઠવી હતી. એ સમુદ્રમાંથી બહાર આવી ગયા હતા. હરણ્યાક્ષે એમને યુદ્ધ માટે લલકાર્યાં. ભગવાને સાચવીને, પૃથ્વીને એના યથાસ્થાને મૂકી દીધી. પડકાર ઝીલી લીધો. ભયંકર યુદ્ધ થયું. યુદ્ધના અંતે હિરણ્યાક્ષ માર્યા ગયો.

- જે દિવસે બ્રહ્માજીમાંથી અંશ છૂટો પડ્યો, એ મહા સુદ બારસનો દિવસ હતો. એ વરાહ દાદશી તરીકે પ્રસિદ્ધ થયો.

- વરાહ ભગવાન પ્રગટ્યા. પૃથ્વીનો ઉદ્ધાર થયો. સર્જન પ્રક્રિયા શરૂ થઈ. એ કલ્પને વરાહ કલ્પનું નામ મળ્યું. અત્યારે ચાલુ છે, તે આ વરાહકલ્પ છે.

- પૃથ્વીને જ્યાં ભગવાને સુસ્થાપિત કરી, એ વરાહ તીર્થ કહેવાય છે.

- વરાહભગવાન પોતે પુરાણના પ્રવક્તા બન્યા. આ પુરાણ વરાહપુરાણ તરીકે પ્રસિદ્ધ છે. મહાપુરાણોમાં એની પ્રતિષ્ઠા છે.

આપણી કેટલીક ફુટેવો...

● એકની એક વાત એકની એક વ વ્યક્તિને વારંવારે કહ્યા કરવી...
● સાઈં થાય તો મેં કર્ણું ને ખોટું થાય તો જેવી ભગવાનની ઘરણા...
● જેનો અમલ ના થઈ શકે એવા નિયમ લેવા અને તેની વાત બધાને કરી દેવી...એટલે બીજા લોકો તમે નિયમ પાળો છો કે નહિ તેનું પણ ધ્યાન રાખતા થઈ જાય...!!!!
● બીજાની મજાક મસ્કરી કરવી ગમે પણ કોઈ આપણી મજાક ઉડાવે તો ગરમ થઈ જવાનું...!!!!
● સવારે છાપું મોડું આવે

કે ન આવે તો છાપાવાળા પર ગુસ્સો ચડે અને છાપુ આવ્યા પછી આખો દિવસ પાછા છાપાને હાથે ચ ન જવાનું ઓછું ગમતું હોય એવું લાગે છે.....પહેલાં લોકો કશું કામ ના હોય તો પણ એમને એમ મળવા જતા અને હવે
● જમાના પ્રમાણે બદલાવામાં આપણને ઘણી વાર લાગે છે...
● આપણને મોટીવેશનલ (પ્રેરણાત્મક) વક્તાઓનાં ભાષણો સાંભળવાનાં બહુ ગમે છે પણ હરામ બરાબર જો કોઈ એમાંથી સહેજેય બોધ લેવું હોય તો.....
● આજના એકવીસમી સદીના યુગમાં હજી પણ કેટલાક વડીલો સારા પ્રસંગે કોઈ એમને યાદ કરીને બોલાવે

અથવા તો એમની વિશિષ્ટ આગતા સાગતા કરે એવું અચૂક ઘટ્ટતા હોય છે.....
● જે વ્યસન નથી જ છૂટવાનું એને ચ છોડવાની પ્રતિજ્ઞા લેતા હોઈએ છીએ.....
● દેખા દેખીની આપણે સૌ ટીકા કરીએ છીએ અને પાછા દેખા દેખી કરીએ પણ છીએ...
● ગુજરાતીઓ આરંભે શૂરા એ કહેવત માત્ર ગુજરાતીને જ નહિ પણ બધાને સરખી રીતે જ લાગુ પડે છે...
● અમુક મિત્રોને આપણે ખાસ યાદ કરીને ફોન ન

કરીએ પણ એ ભાઈ કે બહેન પુરુષની દોસ્તી બોઈએ કે પછી એમને બંનેને હસતાં બોલતાં બોઈએ તો તરત જ આપણે એમના પર શંકા જ કરવા લાગી જઈએ છીએ.....!!!!
● જગતા હોઈએ ત્યારે સૂતા છીએ એવું નાટક કરવામાં સૌ પાવરલા હોઈએ છીએ.....
● બહુ બાહતા હોઈએ તે છતાં અખણ જાનીને કોઈના મોટેથી એ સાંભળવાનું આપણને ગમે છે.....
● આપણી ભૂલ થાય ત્યારે તેનો ખેલદિલિથી

સ્વીકાર કરવાનું લગભગ નથી જ ગમતું, પરંતુ એ વાત ફરીથી કોઈ ખોલે નહિ તેની બહુ જ કાળજી લઈએ છીએ...
● પત્નીના મોટે બીજા પુરુષનાં કે પતિના મોટે બીજા કોઈ સ્ત્રીનાં વખાલ સાંભળવા કોઈ તૈયાર હોતું જ નથી.....તરત જ ખિજાય જાય...
● આપણામાંના ઘણા એવા હોય છે કે જેમને વાત વાતમાં ખોટું પણ લાગી જાય છે.... !!!!
મો.૯૮૮૮૪૦૯૦૫૩
ananpate125@yahoo.com

રંગ અને વ્યંગ
અનંત પટેલ

ક્યાંક મળી જાય તો હરખી હરખીને પાછા વાતો તો ચડી જઈએ...
● ક્યાંક સ્ત્રી અને